

Kitap İncelemesinin Özeti: "İç Deneyimi Tanımlamak"

Bu belge, Russell T. Hurlburt ve Eric Schwitzgebel'in yazdığı "Describing Inner Experience? Proponent Meets Skeptic" (İç Deneyimi Tanımlamak? Savunucu Şüpheciyle Buluşuyor) adlı kitabın bir incelemesidir¹¹¹. İnceleme, otuz yılını içgözlem (kişinin kendi zihinsel süreçlerini gözlemlemesi) üzerine bir yöntem geliştirmeye adanmış bir psikolog (Hurlburt) ile içgözlemin doğruluğuna şüpheyile yaklaşan bir filozofu (Schwitzgebel) bir araya getiren bu kitabın hem teşvik edici hem de cesaret kırıcı olduğunu belirtiyor². Kitap, disiplinler arası açık fikirli bir çalışma örneği sunduğu için teşvik edici; ancak içgözlem yöntemlerinin doğruluğunu kanıtlamanın ne kadar zor olduğunu gösterdiği için cesaret kırıcıdır³.

Tarafların Pozisyonları

- **Russell Hurlburt (Savunucu):** Hurlburt, "Tanımlayıcı Deneyim Örneklemesi" (Descriptive Experience Sampling - DES) adını verdiği bir yöntem geliştirmiştir⁴⁴⁴. Bu yöntemin amacı, bir bireyin rastgele seçilmiş anlardaki iç deneyimlerini güvenilir bir şekilde karakterize etmektir⁵. Yöntem şöyle işler:
  - Denek, doğal ortamında rastgele zamanlarda öten bir sinyal cihazı taşır⁶.
  - Sinyal çaldığı anda, denek o an devam etmekte olan deneyimine dikkat eder ve bununla ilgili notlar alır⁷.
  - Daha sonra denek, 24 saat içinde araştırmacıyla buluşarak bu "bip"li anlarda neler deneyimlediğini anlattığı "açımlayıcı bir mülakat" gerçekleştirir⁸.
  - Bu süreçte hem denek hem de araştırmacı, ön yargılarını ve teorilerini "paranteze alarak" deneyimi olduğu gibi, saf haliyle anlamaya çalışır⁹. Hurlburt, bu yöntemin önceki içgözlem metotlarının hatalarından kaçındığını savunur¹⁰¹⁰¹⁰¹⁰.
- **Eric Schwitzgebel (Şüpheci):** Filozof Schwitzgebel ise içgözlemin güvenilir bir veri kaynağı olduğu fikrine temelden karşıdır¹¹. Şüphecililiğinin temel nedenleri şunlardır:
  - Bilinçli durumlar anlık ve değişkendir¹².
  - İnsanlar genellikle içgözlem yapma alışkanlığına sahip değildir ve deneyimlerini tanımlayacak iyi kavramlardan yoksundur¹³¹³¹³¹³.
  - İçgözlem yapma eyleminin kendisi, gözlemlenen deneyimi değiştirebilir¹⁴.
  - İçgözlem aslında geçmişe dönük bir yeniden hatırlamadır (retrospection) ve bu süreçte hafıza sorunları ve yorumlama hataları kaçınılmazdır¹⁵¹⁵¹⁵¹⁵.
  - En temel içgözlem iddiaları bile, kişinin örtük teorilerinden ve önyargılarından etkilenir¹⁶¹⁶¹⁶¹⁶.

Kitabın Yapısı ve Deney

Kitap, Hurlburt'un DES yöntemini "Melanie" adında bir denek üzerinde uygulaması etrafında şekillenir¹⁷. Melanie, psikoloji ve felsefe mezunu biridir¹⁸. Hurlburt yöntemi uygularken, şüpheci Schwitzgebel de bir gözlemci olarak sürece katılır ve Melanie'yi sorgular¹⁹¹⁹¹⁹¹⁹. Kitabın ana bölümü, Melanie ile yapılan mülakatların dökümlerinden oluşur ve bu dökümlerin aralarına yazarların kendi aralarındaki tartışmaları eklenmiştir²⁰²⁰²⁰²⁰. Kitapta, Melanie'nin dışlarını fırçalarken "zihninin boş olduğu" ve sadece eyleme odaklandığı bir anın raporu gibi somut örnekler yer alır²¹²¹²¹²¹²¹²¹²¹²¹.

Sonuç ve Değerlendirme

İncelemeye göre kitap, iki yazar arasındaki temel anlaşmazlığı çözüme kavuşturmaz²². Schwitzgebel, deneyin sonunda ikna olmamıştır²³. Anlaşmazlığın kilit noktası şudur:

- Hurlburt, DES yönteminin bilinçli deneyimin "kaba hatlarını" (örneğin zihinsel imgelerin varlığı gibi) tespit etmek için tasarlandığını, "ince ayrıntılar" hakkında imkansız sorular sormanın ise bir hata olduğunu savunur²⁴²⁴²⁴²⁴.
- Schwitzgebel ise tam da bu "ince ayrıntılarla" (örneğin duygu deneyiminin bedensel hislerden mi ibaret olduğu gibi) ilgilendiğini, çünkü bilinç çalışmalarındaki temel tartışmaların bu ayrıntılar üzerine kurulu olduğunu belirtir²⁵²⁵²⁵²⁵.

Bu nedenle incelemeyi yazan Josh Weisberg, DES yönteminin bilinç çalışmaları literatüründeki hassas ve detaylı soruları yanıtlamak için uygun olmadığı sonucuna varır²⁶. Çözüm yolu olarak ise hem Hurlburt hem de Schwitzgebel'in işaret ettiği gibi, içgözlem raporlarının davranışsal veriler veya beyin görüntüleme gibi ek kanıtlarla desteklenmesi gerektiği belirtilir²⁷. Bu farklı veri türlerini birleştirerek hedeflenen olguya "üçgenleme" yapmak, iç deneyimin doğası hakkında bir fikir birliği oluşturmanın tek yolu olarak görülür²⁸.

Sonuç olarak, kitap bu temel sorunu çözmesede, zihin ve bilinç üzerine çalışan herkes için düşündürücü, ufuk açıcı ve takdire şayan bir disiplinler arası işbirliği örneği olarak şiddetle tavsiye edilmektedir²⁹²⁹²⁹²⁹.